

BUDA-PESTA

9 Aprilu st. v.
21 Aprilu st. n.

Va eși joi'a și duminică'a.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 29.

ANULU XIV.

1878.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Romani'a 2 galbeni.

SCHITIE DE CALETORIA.

XIII.

Detunat'a.

Pe deminēti'a urmatōre erá proiectata o frumōsa excursiune. La Detunat'a. Despre care audisem și cetisem atātu de multu. Care me incântase înainte de a o vedé. Și pe care atātu de multu doriaș s'o vedu.

Planulu erá facutu inea de séra, cá tōta societatea sè se intrunésca la unu locu, spre a porni de acolo cu toti dimpreuna. De trasuri ingrigiá purure galantulu primaru de atunce alu Abrudului, dlu Corneliu Tobiasiu.

Asteptám cu doru deminēti'a. Și fui celu d'ântâiu care me scolai. Dar ce desamagire!

Privindu afara prin ferésta, vediui cerulu plinu de nori. Délurile „fumau“, ceea ce este semnu de plōia. Și în adevēru plouá.

Planuri frumōse! Visuri incântatōre! Ilusiuni rapitōre! Adió! Sânetate buna! Haidati sè ve punu în cuiu! Astadi nu vom merge la Detunat'a.

Acēsta suprindere neplacuta intristà pe toti. Și intristarea generala o impartesiau și domnisiōrele, pentru cá sus la Detunat'a se proiectase și unu felu de petrecere cu dantiu. Sermane, de multu nu dantiuira. Chiar din sér'a trecuta.

Ne uitám cu totii la ceriuri, nu cumva se vor îndurá de noi, și vor incetá d'a lacrimá, adeca d'a plouá. Dar ele n'avura mila nici de dorulu meu, nici de privirile unor ochi frumosi. Totu plouá, și ér plouá . . .

Nu mai erá vorba. Trebuiá sè renunčiamu la excursiune. Asiá și facuramu. De necesitu ce eram, imi deschisei diuariulu și imi versai într'ensulu amaraciunea sufletulu meu.

Dar într'aceste sosi unu calaretiu, care ne anunciá, cá — conformu convorbirii din diu'a precedentă — la Detunat'a sântemu asteptati. Buciumanii sânt acolo. Buciumanii! Adeca locuitorii din Bucium-Cerbu, Bucium-Isbita, Bucium-Poeni, Bucium-Siésa, și — Dumnedieu mai scie din câte alte Buciumuri, căci le-am uitatu numele. Va sè dica, erau multi cei ce ne asteptau!

Ast'a apesà cumpen'a hotaririi nōstre. Déca ei ne astépta, și noi trebue sè mergemu, cá sè nu ne astepte in sedaru. Cuvēntulu datu trebue tīnutu! Numai decātu hotariramu toti, cá vom merge îndata. Nu ne mai pasá nici de plōia.

Inse din Abrudu nu poti eși nemâncatu și nebeutu. Indesiertu decisuramu noi óspetii sè mergemu îndata, ospitalitatea damelor de acolo protestá. „Pâna nu vom prândi, nu pu-

temu plecá!“ Astfelu suná sentinti'a. Apoi si la Detunat'a trebuiá sè ducemu unelte, de mâncatu si de beutu, càci acolo sus nu crescu fripture si nu se afla isvoru de vinu cu apa acra.

Acestui argumentu ne supuseramu, cu atât mai vêrtos, cà ceriulu incepea a se înseni-ná si sperámu, cà pâna la prândiu plói'a va trece cu totul, si astfel escursiunea nóstra va fi mai placuta.

Si nici nu ne 'nsielaramu. In adevèru, încetulu cu încetulu norii se resfirara, si pe când ne scularamu de la prândiu, cerulu erá limpede si radiete sórelui ne salutau cu bucuría.

Pâna atunce deja tóta societatea se întruni. Veseliá si bucuría suridea de pe tóte fetiele. Tinerimea se desfetá înca de acuma în dantiulu ce avea sè urmeze sus la Detunat'a. Band'a musicala s'a si tramisu acolo.

Dupa ce sosira tóte trasurile, porniramu. Nimene nu lipsiá, — numai dr. Catastih. Nu se sciea unde s'a dusu. Ilu cercara prin tóte partile, înse nu se putú dá de urm'a lui. Ni parera reu, càci erá unu tineru glumeti, carele putea sè procure societáti multe mominte de distractiune.

— Lasati-lu, cà va vini elu dupa noi, — disse unu prietenu, si noi ne linisciramu.

Calea din Abrudu pâna la Detunat'a e din cele mai romantice, dar în multe locuri mai bucuros asi fi mersu pe jos, càci scuturá grozavu. Din ambele parti se 'naltia niste déluri, cari abiá lasa atât'a locu între ele, cá acolo sè sierpoiésca unu riu de munte; ér calea pe lângá acest'a în multe locuri e taiata din delu. Ríulu se umfla iute si atunci mâna pe drumu o multime de petri mari si mici; éta pentru ce scutura acest'a!

Dar suportámu cu nepasare si acést'a, càci ochii nostrii la fia-care momentu aveau sè se delecteze la câte unu tablou suprindietoru, la alta si alta panorama pitoresca. Fia-care cotitura a ríului pe lângá care înaintámu, ni deschidea unu nou plaiu de placere pentru ochi. Eramu în continuu sub impressiunea unei placeri încântátore.

Detunat'a înca nu se vedea, càci délurile la a caror picióre treceam, ni-o ascundeau de vederea nóstra. Nu peste multu înse aparú si ea : o stânca colossala în vêrfulu unui munte.

Eramu uimiti! Colossal'a înfaçisire a ei ne surprinse pe toti cari înca n'o vedusemu. Imi parera cà vedu o sentinela asiediata de natura în vêrfulu muntilor, spre a pazi întrég'a regiune. Unu gigantu alu creatiunii, spre a

înui mí pe toti muritorii, cari ajungu în apropierea lui. O regina a tuturor muntilor si délurilor din giurulu ei, cari i se 'nehina la picióre, înnaltiându-si cu respectu façi'a spre dèns'a . . .

Inse ori ce frase voiu întrebuintiá, totusi nu voiu fi în stare a ve reoglindá priveliscea marétiá, ce ni înfaçisieza vederea Detunatei chiar si din departare. Càci si noi ne aflámu înca departisioru. Abiá la piciórele ei. Si de acolo pâna sus e o fuga buna, mai alesu de cumva trebuie s'o faci pe jos.

Noi înse erámu scutiti de acésta comotiune pré obositóre. Buciumanii, toti niste ómeni frumosi, în frunte cu zelosulu proprietaru de mine dlu Alessandru Danciu, ne asteptau jos în vale la satulu Bucium-Siesa, cu cai însieuati. Va sè dica aveamu sè ne urcámu calare.

Dame si barbati calare pe niste cai muntenesci! Acést'a imi promitea perspectiv'a unei privelisce pré interesante si totu odata si picante! Nu potu înse a ascunde, cà — în cât pentru mine — me cam genám. Calaretii nici odata n'am fost. Din copilaría nici n'am siediutu pe calu. Me temeam dara, cá nu cumva tocmai de asta-data sè patiescu o nepatita. Inse unu Buciumanu me asigurá de blândeti'a calului seu, si astfelu mai prinsei si eu curagiu!

Intr'aceste tóta societatea se dete jos. Dómnele se si urcara pe cai, ér unele ocupara locu în niste cara cu boi; numai domnisiórele se sfiau a sarí în siea. ele dara — însoçite de câti-va tineri — plecara în sus pe o cale laterala mai scurta. Apoi plecaramu si noi.

Cei îndatinati a calari detera pinteni cailor si ne lasara cât colo. Unele dame înca grabira sè rivaliseze cu dènsii, si astfelu se escá o cavalcada din cele mai interesante. Eu înse o priviam cam din deretu, càci cu tóte asigurările Buciumanului meu nu me pré încumetám a-mi împintení calulu.

Calarirea acést'a durá cam unu patraru de óra, si — totu urcându-ne — éta cà în urma, sosiramu în vêrfu. Acolo deja ne asteptá unu cortu de scânduri si band'a musicala întoná unu mersu nationalu. Ne deteramu jos si ne delectaramu în prospectulu admirabilu. Intr'aceste unu baiatu ni oferi ghiaçia gasita acolo sus, sub niste radecini, unde nu petrunde sórele nici în lun'a lui juliu.

Apoi sosi si tinerimea. Numai decátu se propuse sè ne urcámu pe Detunat'a. Da, càci de si erámu în vêrfulu muntelui, ne aflámu to-

tusi numai la picioréle Detunatei, care inca de acolo se 'naltia în sus.

Ce este Detunat'a? O gigantica stânca de basaltu. O formatiune de totu originala a naturei. Par că tóta e compusa din niste grindi petrificate. Vêrfurile acestora se încârnescu puçintelu. Totulu forméza aspectulu unei organe colossale. Si in adeveru, déca de sus s'arunca în jos o pétra, si acésta se lovesce de cós't'a Detunatei, s'aude unu sunetu cá de organe.

Pentru ce se numesce Detunat'a? Pentru că fiindu fôrte 'nalta fulgerele adeseori tresnescu intr'êns'a De aice *Detunat'a*.

Romançierulu magiaru Jókai Mór umblându p'aice, a tradusu pe unguría numele românescu alu stâncei, si a botezat'o : „Vil-lámvágtá.“ Dar insedar! Lumea sciintifica n'a adoptatu acést'a numire, ci a pastratu cea românésca.

Sè nu ve mirati, cà vorbescu de lumea sciintifica! Invetiati cei mai renumiti cunoscu celu puçinu din audi Detunat'a. Êr altii vinu anume din departári mari, numai cá sè véda acésta formatiune extraordinaria a naturei si s'o póta studiá. Nu este septemêna de véra, în care sè nu sosésca la Abrudu straini, cari au mersu acolo sè véda Detunat'a.

A o vedé este nu numai mai usioru, dar totu odata si mai placutu, decátu a te urcá pe ea. Nu voiu uitu nici odata acelu suisiu si obositoru si periculosu, càci trebuia sè ne'n-cordàmú puterile, sè ne prindemu de niste crengi subtîri si sè ne radiemàmú picioréle de niste petri clatinátore. La jumetate-drumu voiám sè renunciu de placerea d'a merge pâna sus si d'a me delectá în prospectulu de acolo; inse vr'o doi membrii ai societátii mi se opusera, si cu ajutorulu lor strabatui si eu în vêrfu.

Admirabilu prospectu! Ochiulu încântatu ratecesce cu placere în orisonulu departatu. Délurile si muntii din giuru se pitulescu cu modestia colo jos — în vale. Nimica nu impedecea vederea. Ochii petrundu pe de-a supra muntilor în departare. Spiritulu nostru sbóra liberu prin spaçiu. Si unu simtiu Dumnediescu percurge totu corpulu nostru. Este simtiulu libertátii nemarginite . . .

Multu timpu petrecù societatea acolo sus, delectându-se toti în prospectulu maretii, si dându informatiuni unii la altii despre cele ce se vedeau în giurulu nostru. Si totusi timpulu acél'a imi parea cá sborà atât de iute. In adeveru erau niste mominte pré interesante. Suvénirea lor va remâné pentru totu-de-una gravata în memori'a mea.

Când ne scoboriramu, cam pe la 7 óre séra, ospitalele dómne din Abrudu ne invitara la més'a din cortu, încarcata cu totu felulu de mâncári si beuturi. Ocuparamu toti locu, si în scurtu timpu veselí'a si bucuría gasi mii de espressiuni. Band'a cântá piese nationale, dlu Burienscu delectá societatea în costumu românescu cu o multime de cuplete, firesce cà nici toasturile nu lipsiau.

Si când vioiciunea parea că si-a ajunsu culmea, o figura erculiana, unui buciumanu cu numele Alesandru Macaveiu, oferì si dênsulu societátii o bucata, dicêndu :

— Poftimu confectulu Detunatei!

Si dupa aceea ni puse pe mésa unu blidu cu — balsosiu.

Ce suprindere placuta, mai alesu pentru noi cari pân'atunce nici nu veduseramu balsosiu! Firesce cà nu refusaramu bucat'a oferita. Escelenta mâncare! Primulu toastu ce urmà fu închinatu întru sânetatea lui badea Macaveiu. Soçi'a dênsului ni facù balsosiulu, ér mam'a lui facù imperatului când Maj. Sa în 1852 umblase p'acolo, càci a fi la Detunat'a si a nu mâncá balsosiu, este a fi la Rom'a si a nu vedé pe pap'a. Imperatului se facù unu cortu tocmai în loculu unde ne aflámú si noi. In fruntea cortului se pusera dóne inscriptiuni : „Virtute româna“ si „Stanu european.“ Inse diregatorii cari mergeau înainte a pregatí primirea monarcului, se spariara de virtutea româna, si stersera inscriptiunea prima. Români se cam superara . . . Dar insedar . . . De atunce trecù timpu multu. Pétr'a pusa cá aducere a minte zace tavalita jos. De siguru ap'a a mânat'o . . . Se póte . . .

Dupa balsosiu urmà sè fia jocu. Inse cერიulu se 'nnorà si plóia de deminétia începù éراسi a picurá. De téma, cá nu cumva sè ne prinda sus o plóia mare, dupa care scobori-siulu alunecosu avea sè fia periculosu, numai decát începuramu a plecá în jos.

Tocmai când plecaramu, intelniramu pe dr. Catastih, carele abiá resuflá. Elu viniá pe jos din Abrudu, càci când se desteptà din somnu si aflà cà tóta societatea s'a dusu la Detunat'a, nu gasi nici o trasura la dispositiune!

Si éta cà sosi târdiu! Atât'a oboséla — însedaru! Patiél'a lui stórse ilaritate generala.

Pe când sosiramu în vale, de asta-data pe jos, erá întunericu. Acolo ne asiediaramu în trasure si ne rentórseramu la Abrudu. Trecuse mediulu noptii când sosiramu acolo.

Iosifu Vulcanu.

Te-am vediutu . . .

Te-am vediutu copila, rosa odorósa,
Si de-atunce, fla dî, nópte doiósa,
Te vedu ne'ncetatu :
Dîu'a în dumbrava p'între florióre,
Nóptea sus pe bolta cá stea lucitóre,
Cá unu visu ferice, magicu, luminatu.

Te-am vediutu zimbindu-mi gingasîu, cu dulcétîa,
Cum suridu pe bolt'a ceriului marétîa

Te-am vediutu, scumpu ângeru ! si din acea óra
Sufetulu meu vecinicu împregiuru-ti sbóra,
Cá mirosulu linu
Impregiurulu unei dalbe florióre,
Cá lumin'a 'n giurulu splendidului sóre,
Ce în maiu suride pe ceriulu seninu.

Te-am vediutu, o ! dîna din cerú, si de-atunce
Nu mai vedu în lume, decât chipu-ti dulce,
Ce m'a farmecatu,
Nici n'audu altu sunetu sub bolt'a cerésca

Lord Napier, comandante supremu alu armatei englese.

Diorile în maiu ;
Si-de-atunci în sinulu meu e primavéra ;
Mîi de dulci sperantie vedu resarindu éra
Si 'nflorindu p'alu vietii-mi tristu si vescedu
plaiu.

Te-am vediutu, víu sóre ! si acele stele
Ce luciau pe ceriulu tristu alu vietii mele,
Stinsu-s'au pe rëndu :
Tu reversi adi, numai, radie p'a mea cale !
Dîle fericite, nopti de-amara jale,
Numai de la tine asceptu pe pamêntu !

Vibrându, decât vócea ta dumnedieésca,
Ce din asta lume in raiu m'a 'naltiatu !

Te-am vediutu, si sinu-mi de-atunci te adóra . . .
O ! de-asîu scí, copila, c'a ta ânimióra
Simte ce simtu eu :
De-asîu avé 'n viétîa scump'a ta iubire :
Alte bunuri scumpe, alta fericire
N'ar mai dori 'n lume tristu sufletulu meu !
Petru Dulfu.

S A L O N U

Calindarul septemanei.

Dumin.	9 21	F. 6 florii, s. m. Eupsichiu.
Luni	10 22	ss. mm. Terentiu, Pompeiu, African.
Marti	11 23	s. st. m. Antipa, c. Trifina.
Mercuri	12 24	c. p. Vasiliu, c. ma. Antusa.
Joi	13 25	s. st. m. Artemon, s. m. Măcsim.
Vineri	14 26	s. p. Martin, s. m. Ardalion.
Samb.	15 27	ss. ap Aristarc, Pud, s. m. Sava.

Femeile sânt ferice.

— Din englezesce. —

Se afirma, că privitorii unei batalii potu acést'a mai bine judecă, decât ostasii cari ieu parte într'ên-s'a; cu asemenea îndreptăţire se pôte dice, că unu barbatu în puterea vietii sale, pôte pretui mai cu înlesnire de cât femeia neumeratele căstigiuri de cari seculu femeiescu se pôte bucurá mai multu de cât celu barbatescu. Cá barbatu deci me simtu împuternicitu a dovedi: cu cât sórtea unei femei este mai multu de invidiatu, de cât ceea a barbatului si cá este celu mai mare norocu a fi femeia.

Ce se tine de ântâiatăţile fisice ale femeii, acestea sânt forte d'osebite; ea singura posede stralucirea frumsetiei si tóte câte cu acést'a sânt în legatura. Nici odata n'a fost si nu va fi în lume o femeia urita (hîda). Nici cá s'a auditu înca despre unu astfelu de fenomenu. A fi femeia este identicu cu a fi frumosu.

Multe tîeri am âmblatu si m'am învêrtitu în tóte clasele societăţii omenesce, înse nicaiuri n'am aflu o femeia hîda si unu barbatu frumosu. Unu barbatu cu puşinu pôte fi mai hîdu de cât celalaltu, înse acést'a este totulu ce în acést'a privintia este iertatu a pretinde. Toti barbati sânt de la natura mesteru provediuti, ceea ce zace în natur'a lucrului; înse tóte femeile, în urm'a unei nerestornate legi a naturei, sânt în armonia zidite si cuceritorie privindu-le.

Femeile înse nu sânt numai ênse-le frumoşe, ci ele si iubescu frumosulu; ori si unde ar fi acést'a ele sciu cu multu mai corectu pretui frumosulu de cât barbati. Deja fét'a de scóla se însufletiesce pentru paseri si flori, pe când fratele ei despóie cuiburile de paseri si rumpe rose. De ostenelele ce barbatulu are în privintia trupésca, pentru a placé altor'a, femeia este deplinu dispensata.

Barbatulu séu pórtá barba si apoi atunci cu multa perdere de timpu trebuie sè o peptene, oleiésca si grigésca, séu nu pórtá si are d'a se supune incomoditatii d'a fi rasu dintr'o di într'alt'a. Pentru femeia acést'a înfricosiata alternativa nu existe; ea pôte sorbi cu deplina graţia supp'a, barbatulu înse, faca ce va face, este grozavu genatu prin mustetiele sale.

Femeii, crutiata de pedéps'a si tortur'a d'a purtá barba, natur'a i-a datu o vietia mai îndelungata de cât barbatului. În tóta lumea este doveditu, că seculu femeiescu are mai mare vitalitate de cât celu barbatescu. Astfelu dara nu numai cu privire la frumsetia feşei, graşia figurei, ci si în privintia vietii îndelungate căstigulu (avantagiulu) este pe partea femeii.

În privintia vietii sociale avantajele femeii

sânt si mai multe. „Faceti locu pentru dómnele!“ este legea lumii civilizate de la ecuatoru pâna la poli. „N'aru face care-va dintre domni placerea d'a...“ implóra sonoru conductorulu omnibusului, si numai de cât unulu dintre domni, pe lînga tóta vremea uritósá si ploiósá, se redica de pe loculu seu, se dá jos, pentru a face locu unei femei, pe care n'a vedutu-o nici odata si nici n'a mai vedé-o.

Unde este vre-o dómna poftita d'a se dá jos pentru d'a d'oblegá pe unu domnu? Barbatulu, care ar cutezá a face o astfel de pretensiune, ar meritá sè fia de ocara.

Barbati sânt creati pentru a aduce omagie femeilor. Acést'a regula d'auru este nerestornata. La prândiu cui se dau cele mai gustuóse plesse de bucăti? Dómnelor. Cui se dá cu tóta atentiunea zaharu, si tóte cele poftite, cui sîerbescu mai ântâiu, cine are la mésa celu mai bunu locu, cine capeta înghiatata în teatru si la concerturi? Amabilele dómne. Cine plateste pentru ele? Miserabili barbati. Pâna ce dómnele sânt cu prisosintia provediute din tóte, cine stá flamêndu lînga ele? Éra barbati. Cui se facu tóte placerile si desmerdările? Femeilor. Si cine are sè pórté tóte greutătile? Barbatulu, cea mai hîda si mai nefericita dintre tóte fiintşele.

„În cursulu timpurilor se schimba tóte lucrurile, pamêntulu, hotarele tîerilor si a mârilor, limb'a, stelele de pe ceriu si institutiunile ómenilor. Numai singuru barbatulu remâne în vecii vecilor celu bântuitu de sórte.“ Sentintia mai adeverata decât acést'a Lord Byron nicaiuri n'a pronuntata. Inse ce se tine de femeia, ea remâne capu d'oper'a creatiunii, lumea este gradina ei si barbatulu nimicu mai multu, decât sîerbitorul ei. Numai de cât cum s'a slobozitu în cea mai puşina curtenire, devine jertf'a vrajitórelor ei far-mece. Iubescu elu si parasescu obiectulu adoratiunii sale, femeia numai de câtu ilu acusa de rumperea credintii si căstiga satisfactiune. Iubescu femeia si isi calca cuvêntulu, atunci barbatulu, care ar voi s'o acuse pentru a o pedepsí, s'ar reieptá cu acús'a sa si ar fi de risu.

Femeii i este iertatu a-si face îmbracamintea cea mai pretiósá si fantastica, a se îmbracă cu metasa si catifea; pene, frundie, dantele si ori ce lucruri frumoşe sânt la dispositiunea ei, pentru a se chichí si a se face iresistibila. Chiar si micile, nevinovatele paseri cântátore trebuie sè-si deie vietia, pentru cá cu frumsetia penelor lor sè decoreze peleria de dómne.

Femeia pornescu spre cuceriri si cucerescu. Miserulu de barbatu este condamnatu d'a portá din anu în anu un'a si aceeaşi forma de vestmêntu. Cu peleria sa cá o óla de fertu, cu înfricosiatii sei pantaloni si neschimbatele sale capaturi de un'a si aceeaşi materia, din lán'a óiei, sémenulu seu, ni se presentéza cá o colectiune de cilindre, si hainele lui se paru a nu fi spre altu scopu inventate, de cât pentru a înmultí înascut'a sa hidosiá si d'a-lu face si mai multu de risu. În tóte, chiar si în d'osebitele casuri atât ceremoniale cât si sociale, barbatulu este condamnatu a se subordiná în uritós'a sa îmbracare si nu-i iertatu a cutezá sè intunece stralucirea secului femeiescu.

Aceste au fost cu privire la cele esterióre; înse cu multu mai precumpenitorie sânt avantajele femeii în serioşele afaceri ale vietii. Cine lucra? Cine suferu tóta calamitatile? Cine trebuie sè se espuna vremurilor, sè pórté greutatea si fierbintiél'a dşei? Cine tre-

bue sè pornésca nóptca si in vigelii? Totu numai de sórte bantuitulu barbatu. Cine-i celu din urma, care parasesce cas'a ardiênda? Cine lupta déca erumpe resboiulu, cine sângera, cine se arunca între glóntieles ucidentóre? Cine altulu de cât éra si éra numai barbatulu!

In acelu timpu femeile remânu sigure si în pace în chiliele lor; si asiá sè fia si mai de parte, pentru cà în schimbu, cà braçiele nóstre le scutescu si apera, ne respaltescu cu braçiele lor. Scopulu meu este numai a aretá ce norocu este a fi femeia, si càta cauza au femeile a multãmí ceriului pentru acést'a. Inse nici de cum numai în vremuri resboinice si la primesdie amenintiatóre; femeia are totu-de-una partea mai buna si în vreme de resboiu si în timpu de pace.

Ce este mai monotonu si mai superatiosu decát viétia unui barbatu? Barbatulu parasesce diminétia cas'a, pentru cà sè siéda 6 pâna 10 ore într'o prinsóre, ori cum amu numi-o acést'a, cancelaria, pravalia, camera, biblioteca ori bursa. Este si remâne prinsóre, si celu ce siéde într'éns'a, trebuie sè lucre, neincetatu si întinsu sè lucre.

Femeia înse, dupa ce barbatulu a dejunatu si s'a dusu, póte merge unde-i place. C'unu surisu de fericire ea împarte sberbitorilor unele ordinatuni, si tóta diu'a este dómna vremei sale, si-i iertatu a-si petrece dupa placu. Ea face visitele si cercetările ei la amicele ei si în pravalie si isi procura d'osebitele variatuni cu banii barbatului. O! cine n'ar vré bucurosu sè fia femeia!

Secsulu femeiescu si-a rezervatu înca unu privilegiu: dreptulu, d'a puté plânge. Déca o superatiune întipuita séu adevérata apésa sufletulu ei, femeia plânge, si apoi éra tóte sânt în ordine. Acésta mângaiere cerésca barbatului nu este data. Anim'a lui sângere din toti porii, elu trebuie sè rabde, fara a versá una singura lacrima! Déca nu se póte cârmui, déca numai una lacrima i pica din ochi, aréta toti cu degetulu a supra lui, si elu, care a fost debilu d'a plânsu, nu mai merita numele de barbatu! Saville díce: „Cautatur'a femeii are mai multa putere a supra nóstra de cât legea, si lacrimelile ei o mai mare potestate de cât motivele nóstre de dovedire. Aiba barbatulu cât de dreptu, una singura lacrima în ochiulu femeii ílu invinge si elu se dá prinsu.“

Aici sânt numai unele pugine din nenumeratele privilegii ale femeilor însirate, si amintescu înca numai cà ele totu-de-una au dreptu si cuvântulu celu din urma.

Ce se tîne de mine, mie totu-de-una mi-a parutu reu, cà nu sîm femeia, si pe d'a supra, cà nu sîm mama la nóue copii.

I. Valeriu B.

O voce seriósa în ór'a suprema,

contra clerurile române si fruntasii poporului român, in caus'a instructiunii poporale. De unu archiepiscopu biteru.“

Acést'a este titlulu unei brosiurele, de 46 pagine, ce tocmai esí la lumina în Budapesta, din tipografia lui Ales. Kocsi, si dupa cum ni se afirma, în multe sute de esemplare se spedá prin tóte pãrtile locuite de români.

Nu ne vom ocupá de persón'a pré sãntitului d.

autoru, ci respectãndu anonimitatea sub care ni se presinta opusiorulu, vom observá numai atãt'a, cà de ar figurá ori-care nume alu prelatilor nostri în frontispitiu, cuprinsulu scrierii nu ne-ar puté interesá mai multa, nici modificá câtusi de puginu impressiunea ce facu a supra-ne adevérurile ce ea ni descopera.

Precum ni spune autorulu în introducere, dên-sulu vedîndu relele ce rodu la existintia nóstra, a Românilor din acésta patria; observãndu cum seracía si neputintia prin tóte pãrtile locuite de Români crescu si se latítescu, ér sperantia d'a deliberá a supra acéstei triste aparitiuni într'unu congressu nationalu-bisericescu — de ani nu se mai realizéza: s'a crediutu datoru bisericeii si natunii sale, a-si redicá vocea prin acésta scriere, pentru d'a aretá I cà — *starea nóstra actuala este mai rea de cum o credemu noi*; a II d'a cerceté — *care este caus'a acéstei stãri, caus'a decaderii nóstre*; — a III d'a esaminá — *cum se potu delaturá causele reului*. Astfel tîntîndu a ne convinge, cà precum reulu, decadintia nóstra, este din remãnera poporului nostru, prin lips'a de învetiatura si cultura, inderetulu popórelor mai culte de prin pregiuru, cu cari tocmai pentru saracía sa culturala nu póte tiné pasu, séu concurentia în desvoltare si viétia; asiá si vindecarea de acestu reu nu se póte cautá si gasi aiuriá, de cât în cultura, în instruirea mai buna si mai rapede a poporului nostru prin scólele nóstre; punêndu apoi a IV întrebare cà: *Cine propriamente are chiamarea si chiar datorintia d'a se ingrigi de instructiunea si cultura poporului nostru?* — si aci prin eclatante argumente si esemple ajungêndu a constatá, cumca — *este datorita si chiamarea bisericelor române, a se ingrigi de cultura fiilor si credintiosilor lor*, si adeca prin scólele confessionale, de óra-ce cele comunale, prin natura lor, cu invetitorii de alta limba si confessiune, nu ni potu dá nici români culti, nici crestini de legea nóstra, ci dupa a loi activitate în scurtu timpu „bisericele nóstre vor remãné fara credintiosi, ziduri pustie, ênsasi Româtimea o legenda trista în pamêntulu strabunu!“

In acestu modu pré sãntitulu autoru a scosu la evidentia tes'a, cà — *cultura poporului român este pentru elu o adevérata cestiune de viétia*, si cà — *acésta cultura numai prin scólele nóstre confessionale, conduse de biserica, se póte ajunge siguru si folositoru*.

Si acuma trece la a V. si cea mai interesanta mai caldurosu tractata si de idei mai nóue condusa întrebare: „*Cum sè infintiamu si sè sustienemu noi scólele confessionale mai bune, mai corespondiatóre lipsei celei mari pentru poporulu nostru?*“ Biserica, clerulu, de sus pâna díosu, sè iee crucea Domnului si s'o pórté tóta si întréga pe umerii sei, pentru d'a se salvá pe sine si d'a salvá némulu românescu! Preotímea întréga sè-si devote cele mai bune puteri instructiunii si culturei poporului, si maicele biserice sè-si sacrificé denariulu adunatu acestuasi scopu, fara d'a carui ajungere si ele peru!

Cá si „*Tatalu nostru*“ ar trebui fia-care preotu si fia-care adevératu fiu alu natunii sè învetie acestu capítlu si sè conlucre spre a-lu realizá — càci într'adeveru — numai in elu si prin elu póte fi salvare. Autorulu se feresce d'a atinge direptu, pe cineva si anume pe cleru, pe celu din frunte; — dar totu ílu apostroféza fórté minunatu si sentintiele ce rostesce pe bas'a faptelor si împregiurãtor obiective, tóte ísi nimerescu tint'a.

„Nu voiu acasă, nici voiu judecă pe cineva; căci si asiá nu ne va trece pe nici unulu — precum judecát'a lui Ddieu si a posteritatii, asiá si muştrările cugetului, când acast'a se va desteptá — dóra chiar pe patulu mortii!“ . . . „Precum vom grigi de cultur'a poporului nostru, asiá acest'a va esiste si va fi fericitu. De-lu vom scé scóte prin cultura buna si rapede din întunericulu nesciintiei, trândaviei si nepasării, elu se va regenerá, va re'tinerí, va prosperá si va existe în buna stare pe secli înainte; altu cum elu va urmá a merge totu mai rapede spre perire prin saracia si lipsa, precum au peritu si s'au stinsu tóte popórele necultivate séu semi-cultivate, când ele au fost cutropite de altele mai culte; — si respunderea pentru processulu de mistuire si perire a poporului nostru — ne-aperatu va cadé mai ántáiu a supra *preotimei române, de dios panasus*, cu bisericile ei, cari tóte se sustínu din sudórea poporului si tóte se mândrescu cu missiunea *d'a fi si d'a se ingrigi pentru binele, pentru prosperarea vremelnica si vecinica a poporului!*“

Este cá cum autorulu ar vré sè dica, *cá bisericile sè se prefaca în scóle si preotii în invetiatori.*

În capitulu alu VI. si celu din urma, se tracéza d'o mai buna, mai corespundiátóre organisare a scólelor si mai vértosu a administratiunii, inspectiunii, controlei lor. Si pe când se implóra spriginulu tuturor amicilor culturei poporului, apoi metropoliile se îndemna la iniçiativa.

Cu scrupulositate se feresce autorulu d'a învinui cátsu de puçinu pe guvernulu si politica de statu. Bine face; si asiá de logic'a faptelor nu scapa nime. De altminte apretiuirea acestui puntu remâne foilor politice. Noi de pe alu nostru terenu nu putem de cât sè consimţim cu autorulu, sè recomandámu scrierea atentii publice si sè oftámu din ánima curata: cá acésta *Voce seriósa si sincera, în ór'a într'adeveru suprema, sè nu remána o voce în pustia!*

V. B.

Literatura si arti

Penesiu Curcanulu — germânesce. Diuariulu germânu din Bucuresci „Epoche“ publica o traducere bine reesita a poesiei Penesiu Curcanulu, de V. Alesandri. Traducátórea, precum cetimú în diuariile straine, este énsasi Innaltímea Sa Dómn'a României.

Opera italiana în Budapesta. Mercuri sér'a la 17 l. c. publiculu iubitoru de arti din Budapesta avú o innalta desfetare artistica. Oper'a italiana, care a cântatu iér'n'a trecuta la Viena, dede atunca si aice o represintatiune în teatrulu poporalu. La începutu s'au anunçiatu dóue: „Faust“ si „Hamlet“; înse din cause întrevenite prim'a nu se tîenú, ci numai a dóu'a. Acést'a stêrní si mai mare doru de asistare, căci — precum díserámu si de alta-data — autorulu Thomas a scrisu rolulu Ofeliei anume pentru celebr'a Cristina Nilson; éra baritonistulu Faure este în tóta lumea celu mai renumitu Hamlet. E bine, ambii acestia aveau sè cânte în sér'a acea. Se póte dara întipui cu ce doru si asteptare publiculu se duse la teatru. De si pretiurile erau fôrte mari, teatrulu érá plinu de lumea cea mai eleganta, în costumuri de gala. Erá o adeverata serbatóre a artilor. Atátu Nilson, cátu si Faure fure întimpinati cu tórente de aplause. Ea înse nu facú asiá mare efectu, precum se asteptá, căci érá cam indispusa. Scen'a de nebulia înse i cástigá admira-

tiunea tuturora. Faure dovedí, cá este unulu din cei mai mari artisti ai lumei, si de siguru celu mai bunu Hamlet. Publiculu îl chiamá înainte lampelor celu puçinu de dóue-dieci de ori.

Espositiune de tablouri. În palatulu artistilor din Budapesta s'a deschisu la 14 l. c. o nóua espositiune internatiunala de tablouri.

Ce e nou ?

Lord Napier. Evenimentele din orientu produsera mai alesu în Engliter'a o tulburare mare. Prin întinderea puterii russesci, englesii ísi vedu cu totu dreptulu periclitare interesele lor de acolo. Acésta ísi gasí espressiune puternica în corpurile legiuitóre. Ministrulu pazei, Derby, cadíu, si fu înlocuitu cu Salisbury. Reservele fu reconchiamate. Pe scurtu, Engliter'a se gata de resboiu. Comandantele supremu alu armatei englese continentale fu numitu lordulu Napier. Grabimú sè publicámu în nrulu de faciã alu foi nóstre portretulu acestui barbatu, care la unu eventualu resboiu engleso-russescu este menitu a jucá unu rolu importantu. Dênsulu e descendentele unu vechi familie militare, care în decursu de 40 ani dede tierii sale siepte generali, admirali si diplomati. Etatea lui e 67 ani, si are unu trecutulu stralucitu.

Situatiunea politica devine din ce în ce mai încurcata. Russi'a, orbita de succesele sale militare, la cari contribuira si Români, vré sè cuprinda totu orientulu. Scirile mai nóue spunu, cá armatele russesci se estindu atátu în directiunea Constantino-polului, cât si catra Români'a. La Turceeni generalulu Zimmermann forméza o tabera. La Galati garnison'a russesca s'a intaritu. La podulu de la Barbosi s'au asiediatu tunuri nóue si s'au facutu fortificatiuni. La Sulina stau niste vapóre russesci, cá în casu de trebuintia sè închida gurile Dunarei. Armát'a româna se concentréza catra Turnu-Severin si Têrgoviste. Militiele române se vor convocá érasí. Domnitorulu va merge la Sinaia. Guvernulu românu a protestatu si la Petersburg în contra pazei de la San-Stefano. Ministrulu presiedinte Bratianu a sositu a casa la Bucuresci, unde spiritele sânt fôrte agitate.

Dlu locot.-colonelu Candiano Popescu s'a rentorsu la Bucuresci din missiunea cu care a fost însarçinatu de Domnitorulu. Dlu Candiano, precum scriseramú si noi, a fost tramisú de Domnitorulu sè duca marelui duce Mihailu în Asia mica la Tiflis, cordonulu celu mare din ordinulu „Stéu'a României.“ Dênsulu a fost pretotindene bine primitu.

Cine e Sofocle! Diuarele germâne scriú, cá în Germani'a sânt o multime de directori teatrali, cari n'au nici o cultura literara. Cutare Cerf inse întrecú pe toti; acest'a nu scie nici sè cetésca, nici sè scria. Odata se tînú o siedintia în care se si votá. Numérându-se voturile, un'a dintre siedule érá góla. „Acést'a, — esclamá atunci unu comicu, — de buna séma e scrissórea lui Cerf.“ De alta-data se jucá „Antigone“ de Sofocle. Pies'a facú mare efectu. Dupa represintatiune, directorulu numitu ísi chiamá secretariulu si i díse: „Sofocle e unu omu cu talentu. Dar nu sciu unde siede. Te rogu informéza-te de locuinti'a lui si spune-i sè-mi mai scria si alte piese, dar nu pentru vr'unu onoraru mare!“

Licitarea obiectelor remase de Fr. Deák, care se tînú în trei rënduri, nu produse rezultatulu speratu. Magnatii, la cari se contá multu, asiá di-

cându nici nu luara parte la cumperare. Dar si altii numai in numeru micu se ivira. Astfel apoi multe obiecte trecura mai lesne decât cum le eră pretiulu, — si in urma licitatiunea se sistă, hotarindu-se sè se mai faca o încercare la 5 maiu.

Marele duce Nicolae despre bulgari nu vorbesce tare frumosu. La 23 martiu elu a tramisu în ajutorulu refugiatilor bulgari 2000 de poli imperiali. Când inse vini o deputatiune de bulgari sè-i multiamésca acestu daru, elu înfruntă aspru pe bulgari, si disè între altele: „Ostasii mei sânt întimpinati cu mai multa simpatia din partea turcilor, decât a bulgarilor. Turculu împarte cu ostasiulu nostru si cea din urma bucatia de pâne; ér bulgarulu nu vré sè faca nici celu mai micu sacrificiu, chiar si déca hambarulu seu e plinu de bucate.“

Espositiunea universală din Paris se va deschide la 1 maiu, intocmai precum s'a anunçiatu. Multe despartiaminte inse abia vor fi gata pe atunce, càci de si lucrulu curge cu diligintia estraordinaria, totusi nu se va puté terminá pân'atunce. Numai la despartiamentulu francesu sânt ocupati în tóte dílele mai bine de 3000 de ómeni.

O betrâna înamorata. Se scríe din Bòlcske, comitatulu Tolna, cà o betrâna de 86 ani de acolo s'a înamorațu de unu tineru de 28 ani. Amorul aprinsu alu ei facú acestuia totu felulu de propuneri, pe cari inse tinerulu le respinse, càci dènsulu iubiá o copila tinera, cu care se si logodise. Când apoi betrân'a vediu, cà nu mai e sperantia d'a-lu înrolá sub flamur'a lui Hymen, i scrise o epistola, invitându-lu la sine în niste afaceri fórte grabnice. Tinerulu se înfaçisîá. Când intrá, betrân'a i se aruncá în braçie si îl încarcá de sarutári. Tinerulu uimitu, o întrebá, cà aceste sânt afacerile urgente? „Nu“, respunse betrân'a, si apoi scóse unu revolveru, si — înainte d'a o fi pututu împedecá elu — îl descarcá spre dènsulu. La sgomotulu acest'a, cei din casa alergara în façia loculu, — si betrân'a tocmai atunce isi taiá gâtulu cu unu briciu. Ambii murira. Intemplantia acést'a facú mare sensatiune în acele parti.

Uciderea unui împartitoru de epistole. Bieții împartitori de epistole cu bani de multe ori sânt espusi la mari pericole. Abia în anulu trecutulu fu omoritu unulu, Guga, si éta telegrafulu ni anunçia unu casu nou care s'a intemplantu în orasiulu Wels pe strad'a principala. Nenorocit'a victima se numia Bauer, ér ucidetorululu lui e unu auraru cu numele Gebhard. Sum'a jefuita e 7000 fl. Ucidetorululu vedîndu, cà va fi prinsu, se înveninã, si muri.

Preservative în contra epidemiei. De óra ce, in urmarea resboiului din anulu trecutulu, sântemu amenintati cu totu felulu de epidemii, dintre cari unele au si începutu sè grasseze în Români'a, ministeriulu de interne a luat dispozițiuni spre a se face preservativele necesarie si cunoscute pân'acuma.

Suvenirea mortilor.

Toma Rosiescu V., avocatulu în St. Nicolau-mare, în Banatu, repausá în septemân'a trecuta în etate de 33 ani.

Ghicitura de siacu

de Iuliu C. Lugosiannu.

ra	Ba	l'a	oiu	la	cu-	ne	gi?!
si	bol-	culu!	culu	mir-	me-	Bra-	-i
mai	se-	eu,	na	-i	vi-	gri-	du
na	îlu	voi-	can-	cá	sieu	ala-	ce
nicu	este	pa-	nu-	cu-	ves-	can-	m'a
gri-	vi	du	inu	ací	Si	culu	na
in-	stra-	men'	ce,	u-	bol-	ne	eu
Pre	ges-	ca	De	ce-	Dar	nulu	se

Se póte deslegá dupa saritululu calulu.

Post'a Redactiunii.

Rogãmu pe acei abonanti ai nostri, a caror abonamente au espiratu, si dorescu sè primésca si mai departe fól'a nóstra, sè binevoiesca a-si rennoi abonamentele, cà sè nu se întrerumpa espedarea foi.

Românulu catra Russu. I lipsesce sborululu poeticu. Cealalta va urmá acusi.

Dni B. L. B. in Bucnresci. De ocamdata nu avem spaciulu pentru asemene lucruri. Corespundintie inse — scrise legibilu — amu primí cu bucuria.

Dnei G. B. Amu dispusu numai decâtu.

Abonantii „Familiei“ isi potu comandá la noi, cu pretiuri fórte scadiute numai pentru abonantii nostri, urmatórele opere, de Iosif Vulcanu: „Ranele Natiiunii“, romanu în 3 tomuri, în locu de 3 fl. — 2 fl., — „Selavulu Amorululu“, romanu în 3 tomuri, în locu de 3 fl. — 1 fl. 50 cr., — „Novele“, în 3 tomuri, în locu de 3 fl. — 1 fl. 50 cr., — „Poesii“, unu volumu, în locu de 1 fl. — 50 cr., — „Mirésa pentru mirésa“, comedía originala în 3 acte, 40 cr., — si „De unde nu este rentórcere“, romanu într'unu tomu, tradusu de T. Budu, în locu de 1 fl. — 50 cr.

„Familia“, care ese de dóue ori pe septemãna, cu ilustratiuni, còsta pe unu anu 10 fl., pe 1/2 de anu 5 fl., pe 1/4 de anu 2 fl. 70 cr. Esemplare complete se afla din începutulu anululu.

Proprietariulu, redactorulu respundietoriulu si editorulu: **IOSIFU VULCANU.**